

VORMSI ÕORMSÖ

Haldusreformist Vormsi kontekstis

TANEL VIKS

2016–2017 aastate kõige olulisem otus Vormsi jaoks saab olema see, kas me otsustame mõne teise vallaga liituda või jätkata iseseisvalt. Teatavasti on merelise asetusega väikesaartele nagu Vormsi, Kihnu, Ruhnu ja Muhu välja võideldud õigus jätkata soovi korral iseseisvana. «Mereliste saarvaldade erand» on sellisena kirja saanud ka haldusreformi kontseptsiooni eelnõus.

Kui valdade osas on kriteeriumid paika pandud, siis endiselt ei ole lukku löödud, mis juhtub maakondliku tasandiga ega ka see, millised õigused/kohustused jne saaksid olema osavaldadel, kui need tekivad. Seega küsimusi ja olulisi küsimusi on õhus jätkuvalt. Kuna aga diskussioon käib, siis alljärgnevalt püüan kirjeldada mõningaid stsenaariume selle info baasil, mis olemas on. Ja loomulikult ei pretendeeri see kirjatükk lõplikule tõele – võimalusi, kombinatsioone ning ka plüsse-miinuseid on ilmselt veelgi.

JÄTKAMINE ISESEISVANNA. Selle tegevusvariandi korral jätkub tegevus administratiivselt suuremalt jaolt sellisena nagu seni. Vormsi elanikud saavad endiselt ise valida omale volikogu, volikogu omakorda vallavanema jne. Küll aga hakkab senisest rohkem rolli mängima, KES on need inimesed, kes vallavolinike ning vallavanema tööd hakkavad tegema. Oluline on siin vältida ühelt poolt stagneerumist ja teiselt poolt muutub olulisemaks ühisosa leidmine erinevate volikogus esindatud jõudude vahel. Opositsioon ei tohiks teatud otsuseid torpedeerida lihtsalt selle pärast, et nad on opositsioonis ning koalitsioon peaks väga tähelepanelikult kuulama ära ka teise poole. Saare tuleviku seisukohast on oluline, et volikokku tuleks ka nooremaid inimesi. Vallavanema ja tema suhtlemisvõimekuse tase väljaspoole Vormsit muutub veelgi olulisemaks, kui see on täna.

Meid hakkavad ümbritsema meist kordades suuremad KOV-id, kellel on ka suurem ning võimekam haldusaparaat. Multifunktsionaalsus vallajuhtimises peab paratamatult vähenema – eelarve koostamist peaks juhtima finantsspetsialist, arengukava koostamist arenguspet-

Kas üksinda või koos?

sialist jne. Spetsiifilistes valdkondades peaks vastava partneriga naaber KOV-is või ministeeriumis suhtlema meie vastav spetsialist mitte multifunktsionaalne vallatöötaja.

Samas on selge see, et kõiki neid spetsialiste me endale palgata ei suuda (ja ei suuda ka uued ühendvallad) ning meil ei oleks neile ka täiskohaga tööd anda. Sellises olukorras on lahendusi kaks.

Esimest neist näeb ette ka haldusreformi eelnõu ehk siis teatud tegevused delegeeritakse suuremale naaberomavalitsusele. Sisuliselt ostetakse nendelt vastava spetsialisti teenust, kui see peaks vajalik olema.

Teine võimalus on panna seljad kokku teiste mereliste saarvaldadega ja palgata vajalikud spetsialistid ühiselt mitme valla peale.

Nende kahe variandi suurim erinevus on see, et esimesel juhul ostetakse teenust sisse samast maakonnast, teisel juhul võib see olla maakonna piire ületav. Teise variandi pluss on see, et vajalik spetsialist peaks aduma saare eripära oluliselt paremini, kuna tema «klientideks» ongi kõik väikesaared ja nende probleemistik kipub olema sarnane. Mitte küll alati, aga ühisosa väikesaarte vahel on paratamatult suurem, võrreldes sama maakonna mandril asuvate valdadega.

Kindlasti on suurim pluss see, et Vormsit puudutavad otsused võetakse jätkuvalt vastu Vormsil. Mida kaugemale kohalikust tasandist nihkub otsustustasand, seda segasemaks muutuvad otsuste tagamaad. Ja vastupidi, mida lähemal on otsustustasand, seda läbipaistvamad on otsu-

sed. Rääkimata sellest, et tegelikult inimesed, kellel puudub väikesaarel elamise kogemus, ei suuda MITTE KUNAGI lõpuni mõista väikesaare elu nüansse ja eripärasid.

ÜHINEMINE. Esmalt peaks siin lahti rääkima esindatuse tekke. Võimalusi on taas kaks ning need pannakse üldjuhul paika ühinemisläbirääkimistel. Esimesel juhul on ühendvalla üks valimisringkond, teisel juhul võib valimisringkondi olla mitu (näiteks ühinemisele valdade piire mööda). Ühe valimisringkonna puhul mängivad vähemalt esimestel, 2017. aasta valimistel rolli erakondade nimekirjad. 2021. aastal tekivad ka esimesed tegevamad erakondade piire ületavad valmisliidud, kuid seda varianti ma siinkohal ei puudutaks. 2017. aastal saavad uude suure valla volikokku need inimesed, kes suudavad olla mõne erakonna nimekirjas võimalikult kõrgel kohal. Seega, kui keegi Vormsi inimestest on erakonna X nimekirjas esimese kolme seas, siis ta volikokku tõenäoliselt ka pääseb ehk siis Vormsi esindus saab olema maksimaalselt 1-2 häält aga see pole garanteeritud. Palju parem pole lugu ka valimisringkondade puhul. Isegi kui Vormsi moodustab ühe valimisringkonna, siis Vormsi ca 400 inimest annavad kokku mandaadi ühele või kahele inimesele sõltuvalt sellest, kuidas on kokku lepitud ühendvalla volikogu suurus. Tõsi, siin on esindatus erinevalt esimesest ühe ringkonnaga variantist garanteeritud ning sisse pääseb Vormsi suurim häältemagnet ja erakondlik kuuluvus ei pruugi nii suurt rolli mängida.

Plussidena on ühendvalla puhul esile toodud teoreetilist haldus- ja investeerimisvõimekuse kasvu. Haldusvõimekusest sai põgusalt juba eelnevalt räägitud aga ega neid spetsialiste ühendvalla puhul saarele rohkem ei teki, pigem vastupidi. Vajadusel tuleb keegi kuskilt keskkontorist oma ülesannet täitma või peab inimene pöörduma sinna. Seega ei näe ma siin sisulist vahet olukorraga, kus me oleme iseseisvad ja ostame vajaliku teenuse sisse.

Investeerimisvõimekusega võib olukord aga koguni meie kahjuks muutuda, kuigi teoreetiliselt justkui paraneb. Põhjus on lihtne: investeringutoetused 2003–2015 elaniku kohta on Vormsile olnud 3 358 €, samas kui Lääne maakonna keskmine on ainult 2 524 € ehk 25% Vormsist väiksem. Terves Eestis on see aga keskmiselt vaid 918 €.

Seega on võimalikel ühinemispartneritel võrdlemisi tugev argument, et kõigepealt tuleks teisi järgi aidata ja siis alles Vormsit. Loomulikult saab teatud investeeringute prioriteedid panna paika ühinemisleppes, kuid kahjuks on igat lepet võimalik hiljem ka muuta. Võimalikud PKT (piirkonna konkurentsivõime tugevdamise) investeeringud mujal Läänemaal aga üldjuhul Vormsit ei mõjuta. Seega teoreetiliselt investeerimisvõimekas kasvab, aga kas need võimalikud investeeringud ka tegelikult Vormsini jõuavad, ei ole üheselt selge.

Kui Vormsi otsustab jätkata iseseisvalt ei tähenda see kindlasti seda, et me perspektiivis liituda ei saaks. Kui me ikka viie või kümne aasta pärast näeme, et üksinda toime ei tule, on meil ka siis liitumisprotsess võimalik algatada. Eraldumisprotsessi paraku enam mitte. Küll aga ma kahtlen tõsiselt selles, kas me täna peaksime hüppama ühinemise rongi peale ja seda olukorras, kus meil on võimalus jätkata iseseisvalt. Vormsi on saar, saareks jääb ta ka lähimaks 100 aastaks ning juhtida ja mõista saart ning saare elu mandrilt ei ole minu isikliku arvamuse kohaselt võimalik.

Milline on Vormsi otsus, kas jääda iseseisvaks või ühineda, on loomulikult laiem otsustajateringi küsimus.

Volikogu esimehe veerg

IVO SARAPUU

Tere hea vormsilane, ka meile on saabunud talv, koos külma ja rohke lumega. Päevad lähevad aina pikemaks ja valgemaks. Rõõmu leiame oma saare inimeste tublidest tegemistest.

Volikogu komisjonide poolt kokkukutsutud laiendatud koosolekul tekkisid mitmed mõtted.

Heameel on tõdeda, et tunneme muret ja tahame Vormsi elu paremaks muuta, inimestega läbi arutada ja parim lahendus leida. Sealjuures on aga viimasel ajal järjest rohkem hakanud silma torkama meie inimeste ebakindlus. Tahame olla tublid ja edukad, aga tegelikult ennast ja oma kaaslasti ei kipu usaldama. Jääb tunne, et keegi peab tulema kusaigilt väljast ja ütleva, mis on õige ja kuidas peaks elama. Haakis kõrva, kuidas maavalitsuse inimesed kiitsid meie elu ja hakkamasaamist, kuid tundub, et oma inimestelt juba liiga tihti head sõna ei kuule. Näiteks kõlas inimeste mure noorsootöö pärast. Kas ikka märkame seda, mis meil juba toimib ja on. Meie noored on tublid. Võib-olla polegi kõige tähtsam see, kuipalju on noorsootöötajad ette nähtud, vaid oluline on olemasoleva märkamise, toetamine ja tunnustamine ning kogukonna tugi. Saalihoki on siin heaks näiteks. Kiitus Martti Pärnale ja kõigile asjaosalistele tehtu eest. Meie omad noored ja nende sõbrad võitsid Noarootsis toimunud saalihoki võistlustel teise koha karika. Tubli!

Kurb on tõdeda, et kipume liiga tihti kotsima, mis on halvasti, tahame kellelegi peale näpuga näidata ja süüdistada. Mõelgem kord, kas poleks vahest põhjust ka rõõmustada selle üle, mis olemas on. Siinkohal tuleb meelde Gunnar Aarmast jäänud tarkusetera: et igast mõtest nii heast kui halvast, teost ja sõnast vähemalt 5/6 pöördub oma juurde tagasi ja mõjutab meie endi elu. Seega mõelgem ikka rohkem häid mõtteid ja pangem tähele ka seda, mis hästi on.

Täna on päevakorral haldusreformi teema. Miskipärast meenub, et enne Euroopa Liitu astumist ütles üks tark mees, et nautige praegust aega, kus me oleme tõeliselt vabad. Ühest liidust oleme välja astunud ja teise pole veel astuda jõudnud. Tagantjärele mõeldes on neil sõnadel hoopis teistsugune tähendus, mitte, et me ei oleks teinud õigeid valikuid, kuid peab tõdema, et valikut tehes tuleb alati ka millestki loobuda.

Vormsil tuleb valida, kas liitume haldusreformiga ja läheme ühes teistega või jätkame iseseisva vallana. Ja jällegi on siin tähtis see kuidas me mõtleme. Kas saame iseseisva vallana hakkama või kuidas saame hakkama?

Näiteks Kiili vald on võtnud konkreetse eesmärgi saada registrisse 5000 elanikku ja jätkata iseseisva vallana. See on võimalus tugevdada oma kogukonda, küsida igapäev arvamust ja valida oma tee. Nendest otsustest sõltub see, milline on tulevik, mida oma lastele pärandame. Missuguseid otsuseid langetamine, see on täna võtmeküsimus.

Häid mõtteid meile kõigile!

Volikogu ja vallavalitsuse tegemistest

- Volikogu võttis vastu Hosby sadamaala, Norrby sadamaala, Saxby Kadakasalu ja Förby küla Merirahu detailplaneeringud. Vallavalitsusele anti volitused ELASA projekti elluviimiseks vajalike servituutide ja hoonestusõiguse seadmiseks ning võeti vastu otsus Borrby karjääri maa-ala munitsipaalomandisse taotlemise kohta.
- Volikogu jättis 23.11.2015 otsusele nr 17 esitatud vaide rahuldamata, kinnitas vallavanema palga ning vallavalitsuse struktuuri ja palgamää-

rad ning lõpetas Vormsi valla 2016. aasta eelarve esimese lugemise. Töötajad said 5% palgatõusu.

- Toimus arutelu valla küttesüsteemide lahenduse ja haldusreformi teemadel. Jõuti järeldusele, et Vormsi valla katlamaja vajab renoveerimist.

- Kullamaa Vallavolikogu tegi kõikidele Läänemaa valdadele ettepaneku alustada ühinemisläbirääkimisi. Ka ajakirjanduses on räägitud teemal, et kogu Läänemaa võiks olla üks vald. Volikogu otsustas ettepaneku

vastu võtta ja ühinemisläbirääkimistel osaleda.

- Vallavalitsus väljastas projekteerimistingimused Tuuliku elamu projekteerimiseks ja Muuluka elamu ehitamiseks ning anti välja ehitusluba Kersleti külas Kuumi maaüksusel asuva hoone rekonstrueerimiseks ja sõnnikuhoidla ehitamiseks. Vaadati läbi teemaplaneeringu kohta laekunud ettepanekud, kooskõlastati Hullo külas katastriüksuse nr 90701:002:1464 jagamine ja kinnitati Vormsi Lasteaed-Põhikooli

õpilaskoha tegevuskulu arvestuslik maksumus 2015 – 2016 aastaks.

- Vallavalitsus kinnitas raamatukogu ning Vormsi Lasteaed-Põhikooli koosseisud ja palgamäärad. Vallavalitsuse esindajaks Vormsi Lasteaed-Põhikooli hoolekogus määrati vallavanem Tanel Viks.

Lõbus tantsukava – elu palmisaarel Vormsil. Pildi autor Arvo Tarmula

Vähegi viitsijate päev ja Kultuuritegija 2015

EIDI LEHT

Juba kahekümne kolmandat korda toimus Haapsalus Vähegi viitsijate päev. See on isetegijate aasta suursündmus, kus tunnustatakse aasta kultuuritegijaid ning tähtsal kohal on koostegemine, nali ja lust ning üheskoos pidutsemine. Igal aastal kuulutatakse välja teema, mille kohta iga kollektiiv teeb siis lühikese kava, mis on vabalooming, mida ei hinnata, ei kritiseerita, ei võrrelda ega seata järjekorda. Esimestel kordadel oli eesmärk oma kollektiivi tutvustada, tänaseks on saanud endale ja teistele rõõmu ning lusti pakkuda. Ja seda sellel üritusel oli rohkem.

Vormsi Rahvatantsurühm esitas seekord naljaka tantsukava, kuhu oli lisaks mereteemala

eesmärk pakkuda äratundmisrõõmu Käсна Kalle näol ja alltekstina sisse toodud täna nii päevakajaline ja kurblooline Kölnis uusaasta ööl juhtunu. Nagu ikka oli vastuvõtt heatahtlik ja tormiline.

22. jaanuaril anti Haapsalus Vähegi viitsijate päeval üle Läänemaa kultuuripreemiad ja -tunnustused 2015. aasta eest. Vormsil pälvis kultuuriparandi hoidja tiitli Jana Kokk, kes on igati selle tunnustuse vääriline.

2015. aasta suvel toimus Vormsil uudne integreeritud lastelaager, kus osalesid Vormsi kogukonna: nii püselanike, suve-

Vormsi kultuuritegijaks 2015 pärjati Jana Kokk

vormsilaste ja vormsirootslaste lapsed, mille üheks eestvedajaks oli Jana. Viiepäevase laagri põhiohk oli eestirootsi kultuurilooliste teadmiste omandamisel, vana traditsiooniliste tövõtete harjutamisel ning mängulises vormis tutvustati vana vormsirootsi keelt.

Jana aitas väga oluliselt kaasa sellel aastal Saarte laste IV pärimuspäevade korraldamisel, kus osales kokku 100 õpilast, õpetajat Kihnust, Ruhnust, Muhust ja Mustjalast. Loodame, et sellise ürituse toimumine saarel innustab meie lapsi ka sellistel üritustel osalema.

Ülevaade koosolekust

Reede ennelõunal, 15. jaanuaril k.a. kogunesid koolituskeskuse saali Vormsi vallavolikogu haridus- ja sotsiaalkomisjoni ning kultuuri- ja noorsookomisjoni kutsel Vormsi elanikud, et arutada koostöövõimalusi komisjonide poolt kureeritavates valdkondades. Koosolekut juhatasid Vormsi vallavolikogu komisjonide esimehed Anu Streng ja Andres Koch. Külla olid kutsutud Lääne Maavalitsuse esindajad.

Alustuseks tegi Lääne Maavalitsuse haridus- ja sotsiaalosalakonna juhataja Kersti Lõhmus ülevaate riigi ja kohaliku omavalitsuse korraldatavast abist sotsiaalvaldkonnas. Rõhutades, kui oluline on, et iga inimene, kes abi vajab, selle teenuse ka saab. Toetudes 2013. aasta Vormsi vallas läbi viidud maakondliku järelevalve tulemustele mainis Kersti Lõhmus, et töö abivajajatega Vormsi vallas on hea. Soovitustena lisas Kersti Lõhmus, et kui soovitakse ümberkorraldusi Vormsi vallavalitsuse struktuuris, siis sotsiaaltöötaja ametikohta kindlasti ei tohiks ära kaotada, küll võib aga vajadusel ühitada sotsiaal- ja haridusetöö. Uus Sotsiaalhoolekande seadus ei nõua ka kõrgharidusega spetsialisti olemasolu vastaval ametikohal, mis jätab vallale vabamad käed spetsialisti leidmisel.

Kaasettekandega esinenud vallasekretär Eidi Leht tõi välja Vormsi Vallavalitsuse seisukoha, et kõige parem on aidata inimesi nende omas kodus. Käesoleval ajal on töö jaotatud kahe inimese vahel, üks nendest teeb paberitööd ja teine koduhooldust. Valla elanikel on võimalus külakeskuses pesu pesta ja duši all käia, vajadusel elektriautoga kauplusesse ning arsti juurde jõuda. Sotsiaalkorterid Hullo on ka kõigi mugavustega.

Peale lõunapausi, mil kosutati keha ja hinge kohvi ning kringliga, tegi Kersti Lõhmus ülevaate haridusest. Rääkides aasta tagasi läbi viidud maakondlikust järelevalvest, tunnustas esineja kooli direktorit Veikko Kõrvi, kelle koolisoleku ajal juurdusid uued suunad ja õpetajate õpikäsitus. Õpetajad pööravad suurt tähelepanu õpimotivatsiooni tõstmisele ja individuaalsusele ning kool

pakub võimalust toetada HEV õpilasi, kel on mandril jäänud haridustee pooleli. Vormsi probleemiks on aga sagedane direktorite vahetus ning seetõttu on just kooli hoolekogul oluline roll täita valla hariduselu stabiilsuse tagamisel.

Eidi Leht rõhutas, et Vormsil on haridus prioriteet. Toetatakse igati laste huviharidust, võimaldatakse bussitransporti, kooli lõpetamisel saab Vormsi valla laps sülearvuti, et oleks kaugemal õppides kodustega võimalus kontaktis olla jne.

Järgnevalt räägiti Eesti riigi kultuuripoliitikast ja Vormsi kogukonna rollist selle eluviimisel. Lääne Maavalitsuse kultuurinõunik Kristi Erkmann andis ülevaate riikliku kultuuripoliitika põhimõtetest ning kohaliku omavalitsuse ülesannetest tulenevalt KOKS § 6 (2). Ta tõi näiteks, kuidas valdades leitud erinevaid mudeleid kultuuritöö korraldamisel, on ametnikke, rahvamaja juhatajaid, tegutsevad MTÜ-d või ka isereguleeruv süsteem. Väga palju sõltub inimesest. Kristi Erkmann rõhutas, et Vormsi paistab oma kultuurieluga väljapoole silma. Maakondlikus kultuurikalendris on Vormsil olavipäevad, Hiiu Kandle laager ja Kultuuripäev.

Seejärel esines Lääne Maavalitsuse noorsootöö nõunik Ülle Erman, tutvustades noorsootöö valdkondi ja seadusi, millest noorsoopoliitikast lähtutakse. Kohalolijad said ülevaate Läänemaa noorsootööst ja selle kitsaskohtadest. Vormsi tegemistest rääkides lisas kaasettekandja Eidi Leht, et peale põhikooli pere on Vormsi noored mandril hõivatud sealsete tegemistega. Noortekeskuse ülesannet saarel täidab aga kool. Nii nagu teisteski valdkondades on noortelgi läbi projektitoetuste võimalus raha taotleda ürituste korraldamiseks.

Päeva kokkuvõttes võib öelda, et päev möödus tegusalt. Olukord Vormsil ei ole sugugi halvem kui mujal. Koostöö paremaks muutmisel on aga kõigil osapooltel võimalusi ning siin sõltub palju inimeste heast tahetest ja koostöövalmidusest.

Kokkuvõtte päevast pani kirja Meeme Veisson

Meie inimesed. Galina lugu

MALLE HOKKONEN

Nakatava naeruga Galina sündis Leningradi oblastis Volosovo rajoonis Sjabitsa külas 1938. aastal. Galina on pere ainus laps. Lapseeas on külge jäänud optimism – vaid nii saab jõuda oma kujutlustest kõrgemale, olla elus kindlustatud ning hoiduda eluteel terava orgi otsa sattumast.

Galina isa langes sõjakeerises. Saanud 1944. aastal teada, et Eestisse vajatakse maja- ja loomapidajaid, sest hulk tühe maju ja loomi ootab abi ja hoolt, asus pere teele Eestisse. Enne aga käisid perekonnad Levod ja Süstrid olukorda vaatamas, meeldis.

Sakslased andsid meile küüdihobused, asusime teele. Pikal raskel reisil tegime puhkepeatusi. Emaga koos tuli tema öde, Mari Tambu – koos on turvalisem.

Galina meenutab, et oma majapidamisest võeti üht-teist tarvilikku kaasa: kanad korvis! Lehm käis hobuvankri järgi, verised-haiged sõrad mähitud kartulikotiga sidemesse.

Elama asuti Vormsil Nisemase tallu. Galina hakkas koolis õppima. Igapäevane

koolitee kulges hobusega, kes jäi kooli juurde ootama meie tundide lõppu.

Galina meenutab: «Tõllane kooli direktor Ilmarine Möldri oli kaasakutsuvalt sõbralik ja abivalmis. Sageli mängis ta akordioni, veetis palju aega koos õpilastega, küttepuude ettevalmistamisel ja maja piseremondil ikka koos õpilastega. Tema lubas meid kogukonna üritustest osa saada, olime koolikaaslastega ikka rahvamajas pidudel tantsimas. Minu koolitee kestis seitse aastat, seejärel jäin tööle oma tallu.»

Galina mainib, et ebaõiglane on arvata, et tantsupeod neid külmaks jätsid, tantsusaalilõrand tundmata jäi. Koos omavanuste noortega trallida ja tegusalt aega veeta, kaaslasteks nali ja naer, omad originaalsed ideed elluviia – meie õnnelik lapsepõlv!

Hobustega toimus liikumine risti-põiki. Sõbralikest naljakatest seikadest puudus ei tulnud. Meenub, mil rõõmsalt hobustega Kersletisse pidusse sõitsime, hüplesime tantsuringis, hobused lasipuu ääres ootel. Särtsakalt ja elava lobisemise tagasiteed alustades märkasime, et hobune on ree

eest lahti päästetud, ainult regi seisib lasipuu ääres! Ei meenu, kelle käsi mängus, kes «koslepi» (kas üldse) sai. Hobune teatavasti leiab alati tee koju. Rege vedasime meie, lustilised noored! Meie igapäevaelus see seik rõõmuratast ei pidurandanud.

Oma kohusetundliku ja nutika abikaasaga tutvus Galja Vormsi saarel. Kirovi oblastist pärit Vladimir teenis Vormsil armees. Tema isa töötas auväärts ametis – direktorina karusnahavabrikus, kelle juhataja oli 6000 töölisl.

Peres, kus aukohal on viisakus, peenetundelisus, galantsus, kvaliteet ja kokkuvõtte, kasvabki just selline õrn noorhärä, nagu oli Vovka. Talle meeldis pilli mängida ja tantsida. Bajaanimängu õppis ta Vormsi saarel, poeg Viktor istus kera bajaanikastis ja uudistas...uudistas. Tihemetsa tehnikumis jõudis Viktor lullukoori, ei enam muusikast.

Abielu sõlmiti kahekesi, ilma kellegi teadmata. Moeka sõiduriistaga, mootorrattaga, veeresid nad külanõukogusse abielu registreerima. Sõrmused said sõrme, abielutunnistus tasku – armulembus ametlik.

Postiametisse tööle asu-

mist varjutasid esmalt mustad tunded ja hirm. Hirm oli rahadega opereerimisel, aruanded, võimalikud puudu- ja ülejäägid. Galina sai koheselt juhataja ametisse ning oskas endas leida organisatori võimeid, ausust ja töötahet, väarikust ja kriitilisust. Sedamoodi, kuid iga tööpäev oli imepärane ja kaunis, töökas kollektiiv rahulik ja vastutustundlik, möödusid aastad Vormsi sidejaoskonnas.

Intriigid meie kollektiivi teed ei leidnud, erilist õpetust ei vajanud meist keegi, muutisime vähimagi ebaõnne võiduks, tegime kõike töid üheskoos, omavahelised töö- ja igapäeva suhted olid alati plussis.

Ajakirjandust saarerahvale ja ühtlasi ka kaupade kauplusesse on toonud Galina üle jää mootorrattaga ja hobusega. Ettearvamatuid ja uskumatuid seiku on siingi juhtunud: talvel teetähiseid jääll veel polnud, nähtavus samuti null. Hirm oli põues, kuid selle maandas väiksemgi märk jääle pudenenust – lauajupike, heinakõrs, hobuse kakajunn, paberistust – märk õigel teel püsimisest! Auto ei olnud veel unistusteski! Naine külkorviga mootorrattaga sõitmas oli samuti omaette nähtus!

Saare elanikele meenub sidejaoskonna ruum nüüdses külakeskuse hoones. Ligilähedaselt kohas, kus asub hetkel meditsiinipunkt. Pisikest ruumi sisustasid riulid, terake kõrgem lett ja ümar plekkahinurgas. Leti taga rõõmsameelsed Galina, Ireene, Rita lehitsemas-lappamas lehti kokku ja jaotamas kirju. Sidejaoskonnas pakuti lisaks ajakirjanduse tellimisele hoiukassa teenust, kaugkõnede tellimist, telegramme saatmise võimalust, ümbrike-markide ostmist.

Abikaasa Vovka töötas lühikest aega kalurina, mere-

kolhoosis autojuhina, viimati bussijuhina. Vovkale oli iseloomulik olla kohusetundlik ja täpne, tema olekus oli tuntav soliidne käitumismaneerid ja distsipliin. Ta oli päikselise naerutusega nõudlik partner kodus, sõpraderingis, tööl, jahil ja kalavetel. Tema kodu ja töökoht pidi veatult korras olema.

Lapsed on üdini saarlased, Tanja sündis saarel. Meie lugupeetud ämmaemand Sonja aitas lapsel ilmavalgust näha. Viktor sündis Haapsalus – mind toimetati kiirkaatriga üle mere. Elurõõmu annavad lapsed ja lapselapsed, nad hoolivad minust ja abistavad. Jõudumööda renoveerivad nad minu elamist, ikka soojemaks ja mugavamaks, kaasaegsemaks.

Päeval loen, teen näputööd. Tervist ammutan kitsepiima tarbimisest, peenramaal uhkeldavad kapsad-peedid-porgandid, erinevad sõstra- ja marjapõõsad, viljapuud. Kõiki neid suvel silitan ja rehitsen, hoolin ja armastan.

Olen eluga, sellisena nagu ta on, rahul. Püüan end vaimset ja kehaliselt terve hoida, mõtteviis lahke, olen optimist – nii on rahulikum elada.

Nii see oli. Elle Palmpuu erakogu

Must alpinist tuletas meelde

Jaanuarikuu külma kolmapäeva õhtul oli Vormsi rahvamaja sooja saali kogunenud kenake rahvahulk, et osa saada järjekordsest filmiõhtust. Näidati uut Eesti mängufilmi «Must alpinist». Kuid nagu sageli öeldakse, mitte sellest ei tahtnud ma rääkida, vaid omi meenutusi tollest ajast.

Film räägib ettevõtmisest, mis möödunud sajandi 70–80-ndatel aastatel olid Eestis populaarsed peamiselt noorte hulgas ja mille eestvedajateks olid tudengid. Vormsil nostalgitsevad nendest aegadest minu teada Elle ja Toomas Puurman, Elle Palmpuu, Ants Varblane, Krista Veisson ja allkirjutanu. Kui ma kedagi veel ei ole tähele pannud, siis vabandan.

Lühidalt oli ettevõtmine järgmine. Tartu Ülikooli bioloogia-geograafiateaduskonna tudengite vedamisel korraldati talvisel koolivaheajal suusamatku tolleaegse Nõukogude Liidu avarustesse. Põhiliselt küll veidi künklikematesse piirkondadesse, algul madalamatesse ja hiljem juba tõelistesse mägedesse. Niisiis kogunes sügisel kuskil ühiselamus seltskond, jõi veidi õlut ja planeeris oma tegemisi saabuvaks talvepuhkuseks.

Erksamatest said grupijuhid, kes viitsidid grupi kokku ajada, marsruudi valida ja ülesandeid delegeerida. Suusad-saapad saadi põhiliselt ülikooli suusabaasist, šturmad ehk tuulejoped õmmeldi valmis Tartus Tähe tänaval ühe õmbleja-proua pool. Piiritus tuli tuttavate arstide kaudu ja toit organiseeriti otse lihakombinaadist. Suitvorsti ja sinki tol ajal poeletil ei olnud.

Raha saamiseks kirjutati tänapäeva mõistes projekt. Ja nii suunduti jaanuarikuu lõpus Nõukogudemaale, vastu tundmatule ja külmale. Meie vanemad, kelledest suur osa oli alles Siberis olnud, ei kiitnud mõttes seda muidugi heaks aga...

Teed juhatas meie väike NSVL-i atlas ja kohapeal mäeahelikke tähistavad jämedamad jooned roosal luitunud paljunduspaberil ning

kohalikud inimesed, kui neid oli. Sageli pidi enda mõistusega hakkama saama.

Ja nüüd paar hetke tollest ajast

...esimene õhtu Lõuna-Uraalis. Temperatuur langeb alla -52°C. Koduks on sõjaväetelk, kuhu mahub kümneliikmeline seltskond lahedasti ära. Telgi keskel lõõgab tuli plekkahjus, telgi servas aga külmub viinapudel jäässe.

...oleme Hibiini mäestikus Koola poolsaarel. Külmdajateks olid tudengid. Vormsil nostalgitsevad nendest aegadest minu teada Elle ja Toomas Puurman, Elle Palmpuu, Ants Varblane, Krista Veisson ja allkirjutanu. Kui ma kedagi veel ei ole tähele pannud, siis vabandan.

Lühidalt oli ettevõtmine järgmine. Tartu Ülikooli bioloogia-geograafiateaduskonna tudengite vedamisel korraldati talvisel koolivaheajal suusamatku tolleaegse Nõukogude Liidu avarustesse. Põhiliselt küll veidi künklikematesse piirkondadesse, algul madalamatesse ja hiljem juba tõelistesse mägedesse. Niisiis kogunes sügisel kuskil ühiselamus seltskond, jõi veidi õlut ja planeeris oma tegemisi saabuvaks talvepuhkuseks.

Erksamatest said grupijuhid, kes viitsidid grupi kokku ajada, marsruudi valida ja ülesandeid delegeerida. Suusad-saapad saadi põhiliselt ülikooli suusabaasist, šturmad ehk tuulejoped õmmeldi valmis Tartus Tähe tänaval ühe õmbleja-proua pool. Piiritus tuli tuttavate arstide kaudu ja toit organiseeriti otse lihakombinaadist. Suitvorsti ja sinki tol ajal poeletil ei olnud.

Raha saamiseks kirjutati tänapäeva mõistes projekt. Ja nii suunduti jaanuarikuu lõpus Nõukogudemaale, vastu tundmatule ja külmale. Meie vanemad, kelledest suur osa oli alles Siberis olnud, ei kiitnud mõttes seda muidugi heaks aga...

Teed juhatas meie väike NSVL-i atlas ja kohapeal mäeahelikke tähistavad jämedamad jooned roosal luitunud paljunduspaberil ning

kohalikud inimesed, kui neid oli. Sageli pidi enda mõistusega hakkama saama.

Olen siiralt õnnelik ja

tänulik, et nii keerulistes olukordadesse ei ole ma 25 aastase matkastaaziga kunagi sattunud. Ülikooliaegseid matku juhendas kindlakäeliselt kursavanem, tundsime matkagrupis üksteist, vahel harva juhtus kaasa kellegi sõber – ekstreemsetes oludes on üksteise usaldamine elutähtis, omapäi tegutsemine võib olla vägagi ohtlik.

Kuid ikkagi tuli ette olukordi, mis oleks väga kurvalt lõppenud. Mõned näited. Kuznetski Alatau (Lõuna-Siberis, Eestist vaadates ikka väga lähedases paigas filmis nähtud kohale) läksime radiaali tegema, see tähendab telk ja varustus ning seljakotid jäid laagrisse, koormusvaba päev. Läksime üht mäetipu võtma, oli ilus päikseline päev. Kui jõudsimme lumepiirini, jätsime suusad lumehange püsti meid ootama ja rühkisime jalgsi kõrgemale. Vaatamata sellele, et kaugel eemal olevad tipud olid mähkunud juba sünkjatesse pilvedesse. Tippu jõudes ilm muutus, lumetorm oli ootamatult jõudnud meieni: nähtavus olematu, meeletult tugev tuul – võimatu oli vastutuult mäest alla joosta, sest tuul viis tagasi. Kaotasime suuna ja ei teadnud enam, kus me suusad asuvad. Nende mitteleidmine = surmaga, lume paksus oli üle 2 m, külma 50 kraadi ringis, lähima külani sadu kilomeetreid. Mingi ime läbi sattusime pika tuisus ekslemise järel siiski suuskadeni.

Laviini kogemus pärineb Karpaatidest. Märtsikuine soe ja päikseline päev võttis väga ootamatu pöörde: hakkas sadama peent uduvihma. Sulalumi pakkis suuskade alla 10 cm paksuse lumekihi. Edasi suutsime liikuda teosammul ja nii jäime pimedada kätte, kui trügisime mööda serpentiine üles kaardil näidatud matkaonni poole. Kaaslased olid väsinud, ei tea kust leidsin energia ja julguse, et suusatasin üksinda ees (mis on lubamatu tegu) ja suutsin vigases vene keeles instruktoritele selgeks teha, et kaaslased on pimedas ja hädas ja vajavad abi.

Lumekelkudega mindi vastu ja aidati meie varustus matkaonni tuua. Roppu moodi saime söimata ka ja igati põhjusega: pimeduses mägedes liikuda on alati üli-ohtlik. Nii oligi juhtunud, et sel ajal, kui mina ees matkaonnini sõitsin, olid mu kaaslased jäänud laviini kätte: raske märg lumi oli pimedas mööda mäekülge kohinal alla tulnud, samas polnud pimedas õieti midagi näha.

Esimene sõitjatest matkus lumme, tagumised siiski pääsesid. Önn oli, et lume alla jäänul jäi pea lumest välja, kuid ise ta kätt ega jalga raskes kinni mätsitud lumeliigutada ei saanud – teised kaevavad ta hiljem välja. Üks järel veetavatest salvo kelkudest koos osa varustusega jäigi kaduma. Tõelisus jõudis meile kohale järgmisel päeval sama teed tagasi minnes: laiaide ribadest kaup oli laviin endaga kaasa viinud metsa ja teed.

Äratundmiskohad filmis ikka olid ka: rongisõit, algeline matkavarustus ja matkakaardid, meeletult rasked ERMAK-tüüpi seljakotid, mida poisid selga tõstsid, sest ise ei jaksanud maast liigutada, need imelised mägede vaated ja ka ropendamine, mis käis bio-geo tudengite juurde. Eks see vabanemine argirutiinist kõik vallanduma pani, hiljem kooligruppe juhendades kehtis reegel, et rumal sõna tuleb asendada millegi armsaga ja nii kõlas sageli «memme musi». Kindlasti ka matkaromantika, armumised ning kiindumused.

Matkateed on mind viinud läbi Nõukogude Liidu 14 liiduvabariigi, paljudele väikesaartele (esimesena 1983. aasta Vormsile), hiljem kui piirid avanesid siis ka välismaale. Mida see annab? Elukoige arusaamise kui hästi me elame, motivatsiooni iga päeva toimetusi teha rõõmuga, nautida päikesesära ja igat hetke. Karmid kogemused annavad karastuse ja positiivse mõtlemise.

Mälestusi ja meenutusi on palju, mida võiks ja tahaks jagada, kui on huvilisi.

Matkasell Elle Palmpuu

Lihtne, aga geniaalne kinesioiteip

ADA OJASAAR

Vormsi Perearstikeskuse pereõde

Talv täies hiilguses on vallutanud Eestimaa. Valge ja pehme lumevaip on katnud enda alla kogu maapinna. Loodus puhkab. Inimesed on jagunenud kahte leeri – ühed tunnevad lumest rõõmu, teised kiruvad suurt lumehulka. Lapsed kelgutavad, suuremad lapsed ja täiskasvanud uisutavad ning suusatavad. Kirujad on lumerookimisega oma aja sisustanud.

Ei olegi oluline kumba gruppi kuuluda. Sportides ja lund koristades võib endale liiga teha. Kui juhtub olema tõsisem vigastus, siis aitab arstiabi. Lihtsamate ja krooniliste hädade korral saab aidata kinesioiteipi.

Kinesioiteipi meetodi leiutas 1973. aastal jaapanlasest kiropraktik doktor Kenzo Kase.

Kinesioiteip on nahale sarnaste omadustega elastne teip. Ohku juhtiv ehitus laseb nahal hingata ning on 130-140 % elastsusega, mis tagab lihasele vajaliku liikuvusulatuse ning samas ei lase lihasel liigselt venitada. Tegemist on veekindla ja puuvillase teibiga.

Kinesioiteipi on tänapäeval saada erinevates värvitoonides ja mustrites. Need ei mõjuta kuidagi teibi toimet.

Mis siis on kinesioiteipimine? Teibi abil on võimalik toetada ja stabiliseerida liigeseid ning lihaseid ilma nende ainevahetusprotsesse häirimata. Teipimisega saab tekitada kudedes niinimeetatud «õhuruumi», tänu millele ei suru koed üksteise vastu ning sellel on verevarustusele ja lümfiliikumisele parem toime. Lihtsalt seletades on see nagu lapsele ema pai kui kuskilt valutab.

Kinesioiteipimine tavainimes-

te seas ei ole nii levinud. Sportlased on kasutanud kinesioiteipi tunduvalt kauem. Järjest rohkem soovivad ning kasutavad kinesioiteipi oma praktikas nii ortopeedid, füsioterapeudid ning perearstid ja pereõed, kes on saanud selles osas vastava väljaõppe.

Kinesioiteipimisega on võimalik parandada liigesliikuvust ning vähendada valu, armide paranemisel vähendada armkoe liiteid, vähendada turseid ning verevalumeid.

Tavaliselt hoitakse teipi kehal kuni neli päeva ning vajadusel teibitakse kahjustatud ala uuesti.

Siiani ei ole teada kinesioiteipimise vastunäidustusi. Kinesioiteip sobib igas eas inimestele. On avastatud järjest uusi tehnikaid ning vaevusi, mille korral on kinesioiteibist kasu ja abi. Kinesioiteibi eelised näiteks massaaži ees on, et teipi saab kasutada just ägedas faasis ja samuti saab juba hiljem kombineerida massaaži ning teiste erinevate raviviisidega.

Kinesioiteipi on iseenesest lihtne paigaldada. Vajalik on siiski erinevate tehnikate teadmine – millal teipi venitada ning millal mitte. Internetis on olemas ka eestikeelsed videod kuid soovitan esimene kord ikka kas füsioterapeudi või pereõe käest nõuannet küsida.

Kinesioiteipi on võimalik muretseda spordipoodidest ning apteegist.

Talve on veel ees vähemalt kuu jagu. Armastagem piisavalt iseenast ning olgem ettevaatlikud sportimise, libeduse ja lumelükkamisega. Püüame ohtlikke olukordi ennetada ja et ei tuleks ette olukordi, kus tagantjärele tarkus ka tarkus on.

Mõnusat karge talve jätku!

Küll see mäng on põnev. Pildi autor Ene Koitla

Paul Kerese sünniaastapäev lasteaias

Lasteaias peeti meele male suurmeisteri Paul Kerese 100. sünniaastapäeva. Sest maleviirus ei tunne tõkkeit, ei hooli east ega soost, kukru priskusest ega elukutsest. Nakatanud satuvad malejumalanna Caissa riiki, kus joobuvad selle võludest. Males võib ennast näidata igauks, täiskasvanu ja laps, meister ja asjaarmastaja.

Elle Palmpuu, maleviirusega nakatunu

Vormsil tehakse taas leiba

Jõulude ajal sai Vormsi poes maitsta Vormsi Pagar/Ormsö Baggare küpsetatud rukkileiba. Jõudu Toomasele, Vormsi leiva uuesti ellu äratatajale, loodame mitmekesist sortimenti ja ahjusooja leibasid ka edaspidi.

Meeme Veisson

Tuleohutusest Vormsi vallas

Vormsi vallas toimus 2015. aastal üks tulekahju, mille tekkepõhjuseks oli rike kütteseadmes.

Mõned soovitusel uueks tuleohutusaastaks.

Teeme ometi oma küttesüsteemid ohutuks!

Küttesüsteemid vajavad regulaarset puhastamist. Kõige parem on, kui seda teeks korstnapühkija. Kortrelamus peabki selle eest hoolitsema kutseline korstnapühkija. Ühe korteriga elamus võib neli aastat ise puhastada, igal viiendal aastal tuleb samuti kutseline korstnapühkija tellida.

Lisaks puhastamisele tuleb jälgida ka järgmisi nõuandeid:

Küdevat kütteseadet tuleb hoida pideva järelevalve all.

Pane tuhk mittepõlevast materjalist anumasse.

Tuleb vältida ülekütmist – küta korraga üksnes üks ahjutäis puid. Kui sellest toasooja saamiseks ei piisa, on ohutu kütta üks ahjutäis hommikul ja teine öhtul. Metallkestaga kaminat, ahjude

puhul – paar kolm halgu korraga.

Kütta tuleb kuivade puudega – ka õuest, kaetud riidast toodud puudel on suur niiskuse sisaldus. Arvestada tuleb puude kütteväärtusega. Näiteks lepal on see väiksem, saarel suurem.

Ahju või pliiti tuleb kütta lahise siibriga – vaegpõlemine tekib tahma.

Kütteseadmed vajavad normaalseks põlemiseks õhku – nõukogudeaegsed hõredad eluruumid (õhu loomulik juurdevool igalt poolt) tehakse remondi käigus «termoseks», õhu juurdevoolu ruumi enam ei ole ja kütteseadet lihtsalt ei tõmba. Õhu juurdevooluks ruumi paigaldatakse välisseina ventilatsiooni klapp.

Suitsuandur igasse kodusse

Õigesse kohta paigaldatud ja töökorras andur annab meile ruumi mingil põhjusel levivast suitsust aegsasti märku. Andur tuleb paigaldada lakke ja kui on suur majapidamine, tuleb paigaldada andur

kindlasti ka igale korrusele. Anduri tööhoidmiseks ei ole vaja midagi muud, kui andurit aeg-ajalt tolmust puhastada ja vajadusel paigaldada uus patareid. Patareid vahetamise vajadusest annab andur lühikeste piiksatustega ise märku.

Kelle kodud suitsuanduriga varustatud, võivad olla kindlad, et nende rahulik ööuni on valvatu. Suitsuandur küll ei muuda su kodu tuleohutuks, kuid tulekahju korral avastab selle kiiremini kui inimina või -silma.

Hooli enda lähedastest

Vaadake üle ka oma lähedaste ja naabrite kodud. Kas neil on seal ohutu? Kui märkate, et neil on abi vaja, siis aidake neid ise või andke neist teada.

Me kõik peame mõistma seda, et kui jätame märkamata, võib juhtuda õnnetus, mis lõppkokkuvõttes võib puudutada ka neid, kes on oma kodudes teinud kõik, et õnnetusi ei juhtuks. Meie soovitame kindlasti probleemi ees silmi mitte kinni panna ning võtta telefon ja

helistada näiteks kohalikku omaavalitsusse, päästeametisse, politseisse. Rohkem teie tegema ei pea, aga võite olla kindlad, et probleemiga hakatakse tegelema. Kui need samad koostööpartnerid ei tea, et teil on probleem, siis nad ei saa sellega ju tegeleda.

Päästeameti visiooniks on jõuda aastaks 2025 päästealase turvalisuse tasemelt võrdsele positsioonile Põhjamaadega. Tegemist on ambitsioonika ülesandega, aga kui me saame selle poole liikuda igapäev, kes enda turvalisuse eest hoolib, sealhulgas ka Vormsi vallakodanike kaasabil, siis on kõik võimalik. Siit ka üleskute meile kõigile – võtame endale 2016. aastal eesmärgiks järgida eelpoolnimetatud lihtsaid soovitusi. Siis oleme koos ühe pika ja vajaliku sammuga turvalisuse nimel astunud.

Jaak Jaanso,
Tuleohutuskontrolli büroo
juhataja
Päästeameti Lääne
päästikeskus

TEATED

Üleskutele «Vormsi vanadel fotodel» on laekunud juba põnevaid fotosid. Ootame ikka lisa.

Foto A. Kalda erakogu

JUUKSUR

Juuksur tuleb saarele 3.–4. veebruaril 2016.

TÖÖPAKKUMINE

Vormsi Vallavalitsus võtab tööle täistööajaga haridus- ja sotsiaaltöö spetsialisti.

Nõutav kõrgharidus ja B-kategooria autojuhtimisõigus. Kasuks tuleb eelnev töökogemus sarnasel ametikohal või vastav erialane haridus. Kandidaadilt ootame valmisolekut suhelda väga erinevate inimestega ning koostööoskust ja empaatiavõimet. Palume esitada avaldus, CV ja motivatsioonikiri aadressil: vv@vormsi.ee hiljemalt 29. veebruaril 2016. Tööle asumise aeg kokkuleppel. Täiendav info aadressil: vv@vormsi.ee. Vormsi Vallavalitsus, Läänemaa, Vormsi vald, Hullo küla, 91301, e-posti aadress vv@vormsi.ee. Tel 529 6318.

1. jaanuarist kehtib uus abivahendite teenuse korraldus

Koos uue aasta algusega hakkas Eestis kehtima uus abivahendite korraldus, mis lubab abivahendi osta või rentida inimese enda valitud ettevõttest ja sobivaima hinnaga. Riik kompenseerib abivahendi vastavalt piirhinnale. Kallimate abivahendite puhul on võimalik taotleda erimenetlust.

Kui inimesel on kehtiv isikliku abivahendi kaart olemas, võib abivahendi saamiseks pöörduda otse abivahendite pakkuva ettevõtte poole. Seejuures soovitame hinnapakumisi nüüdsest küsida ettevõtetest üle Eesti, et leida endale sobivaima funktsionaalsuse ja maksumusega abivahend (ettevõtete nimekirja leiab Sotsiaalkindlustusameti kodulehelt <http://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/abivahendid-3/>). Abivahendi soetamisel ei ole inimene seega enam seotud elukohajärgsete ettevõtete ja maakonnaga – raha liigub koos inimesega. Infot abivahendi hindade kohta võib küsida ettevõtelt ka telefoni teel.

Abivahendi soodustused jäävad

Kui varasemalt kompenseeris riik teatud protsendi abivahendi hinnast, siis nüüd on abivahendite kehtestatud lisaks piirhinnad, mille siseselt on kättesaadavad kaks kol-

mandiku enam kasutusel olevatest abivahenditest. Piirhinnas sees kehtib ka abivahendi soodustus.

Kui vajalik abivahend on keerukam ja kallim, inimene vajab mitut abivahendit või on raskusi omaosaluse tasumisega, tuleb esitada taotlus erimenetluseks Sotsiaalkindlustusametile. Võrreldes vana süsteemiga, kus kallima ja keerulisema abivahendi taotlemine võis kesta ka 8–9 kuud, on nüüd taotluse läbivaatamise maksimaalne aeg 30 päeva ja vajaduse korral kaasab Sotsiaalkindlustusamet eksperte.

Taotluse vorm on leitav ameti kodulehelt (<http://www.sotsiaalkindlustusamet.ee> -> blanketid -> abivahendi blanketid). Posti või e-posti teel taotlust esitades tuleb lisada koopia kehtivast arstitõendist või rehabilitatsiooniplaani sellest lehest, kus on kirjas isikuandmed ning lehest, kus on abivahendi vajadus kas nimetuse või kirjeldusena välja toodud. Taotlust saab esitada ka klienditeeninduses. E-posti teel tuleb taotlus saata aadressile abivahendid@sotsiaalkindlustusamet.ee. Vastus saadetakse taotlejale posti teel ja see tuleb ettevõttesse pöördumisel kaasa võtta koos isikutõendava dokumendi ning ar-

stitõendi või rehabilitatsiooniplaani. Kui taotleja on avaldanud soovi saada otsus e-posti teel, peab ta selle välja printima koos kinnituselehega ja ettevõttesse kaasa võtma.

Uue isikliku abivahendi kaardi ja duplikaadi saab Sotsiaalkindlustusametist.

Kui inimesel on esmakordselt vaja abivahendit, tuleb esmalt saada tõend pere- või eriarstilt. Abivahendi(te) vajadus võib olla tõendile märgitud nii nimetuse või kirjeldusena kui ka ISO koodina. Abivahendi vajadus võib olla välja toodud ka rehabilitatsioonimeeskonna poolt koostatud rehabilitatsiooniplaanis.

Arstitõendi või rehabilitatsiooniplaani olemasolul tuleb pöörduda Sotsiaalkindlustusameti klienditeenindusse või saata taotlus isikliku abivahendi kaardi saamiseks posti või e-posti teel. Posti või e-posti teel taotlust esitades tuleb lisada koopia kehtivast arstitõendist või rehabilitatsiooniplaani sellest lehest, kus on kirjas isikuandmed ning lehest, kus on abivahendi vajadus kas nimetuse või kirjeldusena välja toodud. Posti või e-posti teel kaarti taotlejale saadetakse isikliku abivahendi kaart posti teel. Väljastatud kaardiga saate juba otse ette-

võtete poole pöörduda. Ka kaardi duplikaadi saamiseks tuleb pöörduda Sotsiaalkindlustusametisse.

Abivahendite soetamisel võib esineda olukordi, kus teatud abivahendite grupi eelarve on mõnel hetkel suletud. Sellisel juhul tekib Sotsiaalkindlustusameti juurde üleriigiline järjekord, kuhu inimese suulise soovialduse alusel lisab teda abivahendeid pakkuva ettevõtte. Järjekorra saabumisel saadab Sotsiaalkindlustusamet abivahendi soovijale sellekohase teate, millega tuleb 60 päeva jooksul pöörduda või võtta ühendust endale sobiva abivahendit pakkuva ettevõttega. Kaasa tuleb võtta: järjekorra saabumise teade, isikutõendav dokument, kehtiv isikliku abivahendi kaart ja arstitõend või rehabilitatsiooniplaan. Ettevõtte väljastab abivahendi ainult järjekorrateate ettenäitamisel.

Kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötaja käest saab küsida nõu ning abi taotluste vormistamiseks, Sotsiaalkindlustusameti kodulehelt ettevõtte leidmiseks või muul viisil abivahendi kättesaamiseks.

Merlin Veinberg,
Sotsiaalkindlustusameti
sotsiaalteenuste üksuse
abivahendite nõunik

Õhtul, mil kõik läinud...

On palju luuletustes öid, neis iga hetk on nagu surematu leid...

Just seepärast, et luuletustesse on kirjutatud sisse alati emotsionaalne tarvilik iva, otsustasin kokkukutsuda huvilised, kelle silm ja mõte peatub aegajalt luuleridadel ja lihtsatel lugudel. Õigupoolest arvasin raamatukogu õhtul arutleda sellest, mis läinud...

Läinud on palju ja juurde tulnud veelgi enam.

Tuulist-tormist esmaspäeva õhtut tulid magusa kohvilaua ja hubiseva küünlavalguse saatel veetma väike seltskond daame, kellele mälestused armsad.

Omaloomingut luges ja laulis Kadi. Tema luules kõlas võimsalt

saare mändide müha ning sellesse peidetud sügis-vihmane uduloorine õhtu. Aleksander Suumanni ja Virve Osila luule köitis Ellet.

Pehmele vaibale end mõnusalt sisse seadnud Malle laulis laulukesi, mis temale kirjutatud ja sõbranna viisistatud.

Mulle endale juhtus kätte 50

aasta tagune I klassi lugemik – ettelugemiseks valisin mõningad armsad lapsepõlve lood-luuletused.

2016 – **Merekultuuri aasta esimene luuleõhtu «Pärilpüüdjad» toimub 30. jaanuaril kell 20 raamatukogus. Oodata on üllatuskülalisi.**

Esta Paulus
Vormsi raamatukogu juhataja

Luuleõhtul Malle musitseerimas. Pildi autor Esta Paulus